

تک فرزندی یا چند فرزندی

امروزه به دلایل مختلف که مهم‌ترین آن‌ها مسائل اقتصادی، مالی و معیشت است، خانواده‌ها تمایل بیشتری به تک فرزندی دارند. به زبان ساده زن و شوهرها ترجیح می‌دهند که یا فرزندی نداشته باشند و یا فقط یک فرزند به دنیا آورند. به همین دلیل با موجی از بچه‌هایی روبه‌رو هستیم که به عنوان تک فرزند شناخته می‌شوند و خواهر و برادری ندارند

دلایل تمایل به تک فرزندی

1- مسائل مالی و معیشتی

مهم‌ترین دلیل تمایل به تک فرزندی مسائل مالی و معیشتی است. گرانی، سختی تامین هزینه‌های زندگی و سطح درآمد پایین باعث شده که بسیاری از زوجها به یک فرزند اکتفا کنند.

2- ساعات کاری طولانی

از دیگر دلایلی که تمایل زوجها را برای فرزندآوری بیشتر از یک فرزند کاهش می‌دهد، ساعات طولانی کاری است. امروزه که زنان و مردان همراه با هم کار می‌کنند تا هزینه‌های زندگی خود را تامین کنند، فرصتی برای نگهداری از بچه و رسیدگی به او وجود ندارد. بنابراین آن‌ها ترجیح می‌دهند یا بدون فرزند سپری کنند و یا فقط یک فرزند داشته باشند.

3- تاثیر رفتاری اولین فرزند

در بسیاری از موارد رفتارهای اولین فرزند و تجربه‌ای که والدین از رشد و پرورش او دارند، آن‌ها را برای به دنیا آوردن فرزندان دیگر عقب می‌راند. این اتفاق می‌تواند منجر به تک فرزندی شود و معایب خواهر و برادر نداشتن را به دنبال آورد.

مشکلات تک فرزندی

1- توجه خاص و افراطی والدین

بچه‌هایی که خواهر و برادر ندارند و تنها فرزند یک خانواده به شمار می‌روند، در مرکز توجه والدین خود قرار می‌گیرند. آن‌ها به این دلیل که خواهر و برادری ندارند، به رقابت برای جلب توجه پدر و مادر مشغول نمی‌شوند. به این صورت افرادی پرتوقع بار می‌آیند که در بسیاری از موارد تمایل دارند همه چیز بر وفق مرادشان باشد.

2- کنترل و مدیریت کمتر احساسات

بسیاری از کودکان و نوجوانان روبه‌رو شدن با احساسات و مسائل مختلف را در زندگی خود از طریق ارتباط با خواهر و برادر خود می‌آموزند. اگر به کودکانی که دارای خواهر و برادر هستند توجه کنید، می‌بینید که در برخورد و کنترل احساسات خود و مدیریت آن‌ها توانایی بسیار بیشتری دارند. در مقابل، تک فرزندان از این موهبت محروم می‌شوند و در بسیاری از شرایط نمی‌توانند آنطور که باید رفتار کنند و یا نسبت به اتفاقات واکنش درستی را نشان دهند.

3- مهارت‌های ارتباطی ضعیف‌تر

بخش بیشتر مهارت‌های ارتباطی کودکان در برخورد با محیط اطراف و به‌ویژه همسالان اتفاق می‌افتد. بنابراین یکی دیگر معایب خواهر و برادر نداشتن ضعف در مهارت‌های ارتباطی، یادگیری و بروز آن‌هاست. اگرچه کودکان این مهارت‌ها را با رفتن به مهد کودک یا مدرسه کم‌کم می‌آموزند، اما ارتباط دائمی خواهر و برادر با یکدیگر کمک بیشتری به یادگیری سریع و موثر می‌کند.

4- فشار روانی زیاد

زمانی که والدین چند فرزند دارند، انتظارات و خواسته‌هایشان میان آن‌ها تقسیم می‌شود. اما یکی از مهم‌ترین معایب خواهر و برادر نداشتن همین است که انتظار والدین از فرزند، به تنهایی فقط روی او متمرکز است. تک فرزندان عموماً فشار روانی زیادی را در برخورد با انتظارات والدینشان تحمل می‌کنند و در صورت عدم توانایی برای جلب رضایت و خشنودی پدر و مادر، استرس و اضطراب زیادی به آن‌ها وارد می‌شود.

5- وابستگی به والدین

کودک یا نوجوانی که خواهر و برادر ندارد، به مقدار بسیار بیشتری به والدین خود وابسته است و روند استقلال یافتن و جدایی از خانه و خانواده برای او دشوارتر است. این وابستگی نسبت به فرزند، از سوی پدر و مادر هم وجود دارد. آن‌ها ترجیح می‌دهند فرزندشان برای همیشه در کنار آن‌ها باشد و هر چه دیرتر این روند مستقل شدن اتفاق بیفتد، خشنودتر هستند.

6- تجربه تنهایی

از دیگر معایب خواهر و برادر نداشتن می‌توان به تجربه تنهایی اشاره کرد. برای مثال تصور کنید که والدین یک فرد تک فرزند از دنیا بروند. این فرد پس از پدر و مادر خود هیچ نسبت فامیلی بسیار نزدیک دیگری را تجربه نمی‌کند. حتی در بسیاری موارد و شرایط خاص که فرد به کمک شخص یا اشخاصی مانند خواهر و برادر در کنار خود نیاز دارد، در مانده می‌شود.

7- بلوغ زودرس

یکی از معایب خواهر و برادر نداشتن ارتباط دائمی کودک با پدر و مادر است که او را در یک ارتباط همیشگی با بزرگسالان قرار می‌دهد. تک فرزندان در این شرایط به تقلید رفتار بزرگسالان روی می‌آورند و دوران کودکی خود را با کودکی کردن واقعی سپری نمی‌کند.

در برخی موارد این مسئله موجب بلوغ زودرس در آنها می‌شود. زیرا به طور دائمی با افراد بزرگسال در ارتباطند و بنابر نوع رفتار آنها رفتار می‌کنند.

8-انزوا

از آنجایی که تک فرزندان اغلب تنها هستند و ارتباط موثری با همسالان خود برقرار نمی‌کنند، عموماً احساس تنهایی دارند.

9-کمالگرایی

یکی از مهم‌ترین معایب خواهر و برادر نداشتن بروز کمالگرایی در تک فرزند خانواده است. عموماً زمانی که یک فرد تنها فرزند خانواده است، والدین او تلاش می‌کنند که فرزند خود را به بهترین نمونه فرزندان تبدیل کنند. به همین دلیل به صورت دائمی او را در انواع کلاس‌ها ثبت نام می‌کنند و یا از او انتظار دارند که مایه افتخار و سربلندی باشد.

همین برخورد باعث می‌شود که فرد با یک کمالگرایی درونی روبه‌رو شود و از این نظر با مشکلات زیادی در زندگی، کارها و حتی روابط خود روبه‌رو شود.

مزایا و معایب چندفرزندی

خانواده‌هایی که چند فرزند دارند از موهبت‌های دیگری برخوردارند که در خانواده‌های تک‌فرزندی مشاهده نمی‌شود. در این خانواده‌ها کودکان همیشه همراهی برای بازی دارند. در این بازی‌ها کودکان تعامل با یکدیگر را بهتر می‌آموزند و مهارت‌های ارتباطی‌شان افزایش می‌یابد.

در واقع در خانواده‌های چندفرزندی همراهی، عشق و انگیزه انجام کارهای مختلف میان کودکان وجود دارد. همیشه موضوعی برای گفتن و خندیدن وجود دارد. در مسافرت‌ها هم خانواده‌های پرجمعیت می‌توانند لحظات خوشی را داشته باشند.

کودکانی که خواهر و برادر دارند، هرگز احساس تنهایی نمی‌کنند و بیرون از دایره خانواده خود به دنبال دوست و همدم نیستند. در واقع در چنین خانواده‌هایی کودکان آنقدر کنار هم سرگرم می‌شوند که مجبور نیستند از والدین خود تقاضای بازی و همراهی کنند.

موضوع دیگری که در این خانواده‌ها وجود دارد این است که فرزندان بزرگتر معمولاً در برخی مسائل به کمک کوچکترها می‌آیند و برخی از مشکلات ساده آنها را حل می‌کنند. در این مواقع کودکان به والدین خود کمتر وابسته می‌شوند و والدین هم مجبور نیستند نگران موضوعات کوچک و ساده شوند.

خواهر و برادرهای یک خانواده چندفرزندی مهارت‌های مختلفی از یکدیگر می‌آموزند. آنها در یادگیری درس‌هایشان به یکدیگر کمک می‌کنند و در این فرآیند کار گروهی را یاد می‌گیرند.

در کنار تمام این مزایا، معایبی هم برای خانواده‌های چندفرزندی وجود دارد که از آنها می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

والدین خانواده‌های پرجمعیت آنقدر گرفتار مراقبت از فرزندان و تهیه مایحتاج آن می‌شوند که کمتر فرصت پیدا می‌کنند با تک‌تک فرزندان خود با آرامش صحبت کنند.

منابع کمتر مالی و همین‌طور کمبود فضای مناسب برای زندگی، مشکلات دیگری است که معمولاً خانواده‌های پرجمعیت با آن روبه‌رو هستند. فرزندان هزینه‌های بسیاری دارند که والدین مجبور به فراهم کردن آن هزینه‌ها هستند

و اگر از نظر درآمد محدودیت داشته باشند نمی‌توانند به اندازه کافی برای تمام فرزندان هزینه کنند. در واقع کودکان خانواده‌هایی که با فقر مالی روبه‌رو هستند، به بیماری‌های ناشی از تغذیه نامناسب یا نبود بهداشت کافی مبتلا می‌شوند. این کودکان معمولاً به مشکلات روحی و روانی هم گرفتار می‌شوند.

فرزندان خانواده‌های پرجمعیت اگر به زمانی برای تنهایی نیاز داشته باشند، فرصت آن را پیدا نمی‌کنند. بدتر از همه زمانی است که آنها قرار است کار مهمی، مانند درس خواندن برای امتحان، انجام دهند. سروصدای خواهر و برادرها آزاردهنده می‌شود.

دعوا و کشمکش و رقابت بر سر منابع خانواده یا به هر دلیل دیگری، میان فرزندان وجود دارد که والدین را دائماً مجبور به میانجی‌گری می‌کند.

بیمارستان پارس
واحد ارتقاء سلامت